

VERSLAG MA.AKTAFEL AFVAL EN GRONDSTOFFEN

SESSIE 29 MEI 2019

DEELNEMERS

- Caecilia van der Drift – De Schonen van Oost
- Jeske Rutgers – IJburg Schoon, CoCasa, SET
- Jasper Etten - initiatiefnemer Ma.ak020
- Lot Knoop – initiatiefnemer buurtwormenhotel en groenproject
- Matty van Ewijk – Sense of Urgency
- Natascha Hagenbeek – I can change the world with my two hands
- Nico Schoen – Plogger
- Riny de Jonge – beleidsadviseur Afval en Grondstoffen Gemeente Amsterdam
- Tim Doornewaard – organisator duurzame dialogen Indische buurt
- Jaap de Jong – De Gezonde Stad

Geen deelnemer aan de sessie, wel input geleverd:

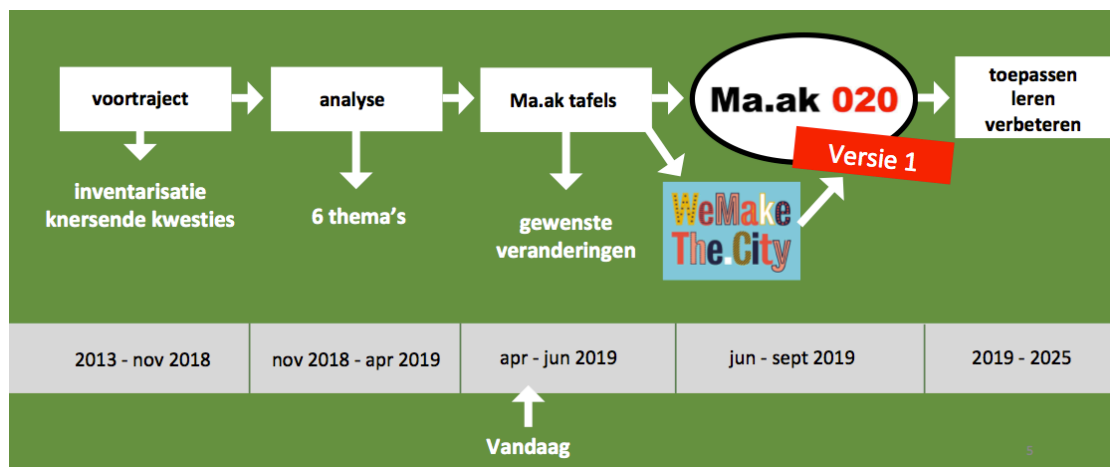
- Sietse Gronheit – Wastedlab
- Rudy Klaassen – buurtinnovator
- Selma Seddik - Instock

Tafelleiding:

- Janneke Verwey – CoCasa, Wat is Weggooien & wormenhotels

CONTEXT: MA.AK020

Doel Ma.ak020: Amsterdammers beter in staat stellen samen een inclusieve, gezonde, eerlijke stad te maken.

Er zijn 6 thema's; deze tafel valt onder 'Energie en Duurzaamheid'.

HOOFDVRAGEN

Er is nog veel te winnen als het gaat om afvalstromen in Amsterdam. Hoe maken we echte stappen richting zero-waste?

1. Maatschappelijke (innovatieve) initiatieven hebben vaak een projectmatig karakter. Wat hebben deze initiatieven nodig (eigenaarschap, zeggenschap) om het projectmatige karakter, de pilotfasen, te overstijgen, zodat er meer echt duurzame oplossingen komen?

2. Wat draagt bij aan meer (gevoel van) eigenaarschap en zeggenschap rondom afval en grondstoffen bij Amsterdammers?

We hebben drie groepen besproken, zoals die door CoCasa zijn onderscheiden tijdens het 'Wat is Weggoaien' programma op IJburg in 2017/2018.

- Mensen die initiatief nemen, deelnemen aan een wormenhotel of op een andere manier een extra stap zetten om goed met afval om te gaan.
- Mensen die bereidheid hebben om goed met afval om te gaan, maar die willen dat het 'gewoon geregeld' is. Gemak en toegankelijkheid van bijvoorbeeld faciliteiten en goede informatie zijn belangrijk om deze groep te activeren.
- Mensen die geen interesse hebben in goed omgaan met afval, of om redenen (bijvoorbeeld taalbarrières) niet over de juiste informatie beschikken om goed om te gaan met afval.

INITIATIEVEN EN WENSEN

Er zijn vele initiatieven in Amsterdam, rondom afval en grondstoffen. Een aantal is genoemd en geclusterd in de sessie. Ook zijn hieronder waar dit ter sprake kwam, de wensen van deelnemers opgenomen.

Wormenhôtels en groenprojecten

- Wormenhôtels en 'informele wormenbakken' van diverse initiatiefnemers
- GFT/E verwerking via groenprojecten in buurten en op scholen
- Educatieve wormen/groen-initiatieven bij scholen, insectentuin etc.

Dit wordt in de groep gezien als een eerste ontwikkeling in Amsterdam, waar mensen zich meer eigenaar voelen van hun 'afval' (de groenresten zijn in het geval van wormencompost zelfs helemaal geen afval). Het mag nog veel meer doorgroeien volgens de aanwezigen.

Initiatieven gericht op het uitbreiden van (gemeente)faciliteiten

- Groencontainers
- Luiერinzameling met kinderdagverblijven

Voor iedere Amsterdammer zouden faciliteiten voor het goed en makkelijk scheiden van afval toegankelijk moeten zijn. Nu wordt nog slechts 29% van het huishoudelijk afval gescheiden in Amsterdam. Landelijk is dit 65% dus er is nog veel potentie!

Food rescue organiseren

- Food Rescue Center / Instock
- Second Love Food
- De Tomatenman

Naast initiatieven gericht op afval scheiden, is ook het voorkomen van afval belangrijk. Op dit moment bestaat nog 40% van het huishoudelijke afval in Amsterdam (in gewicht) uit organische resten. Een groot deel hiervan kan voorkomen worden.

Educatie en voorlichting

- Burgerschap lessen
- Voorlichting binnen bestaande groepen
- Carbon Literacy

De wens wordt uitgesproken tot veel meer en betere voorlichting rondom afval en grondstoffen. Ook steunpunten in buurten zijn gewenst en het veel meer voeren van gesprekken op dit thema.

Lokale maak- en recycleplaatsen

- Tweedehands winkels
- Maakplaatsen
- Weggeefkramen

Dit zijn plekken die ook idealiter een steunpunt-functie hebben en waar mensen het met elkaar hebben over afval en grondstoffen.

Lokaal economisch organiseren

- Inzamelen GF door buurtbedrijfjes
- Schillenboer
- Pilot grondstoffencoöperatie van bewoners / VvE's
- Lokale vergister in eigendom van bewoners
- Waar mogelijk bedrijfsafval integreren
- Privatiseren van grofvuil inzameling door bijvoorbeeld buurtbedrijven

Door lokaal economisch te organiseren (bedrijfsmatig door ontwikkelen van initiatieven) kunnen kleine initiatieven opschalen en professionaliseren. Zij zijn de motor tot meer bewustwording en cohesie en kunnen bij opschaling pas serieus gemeentetaken overnemen en/of uitdagen. Dan dient de integrale waarde wel meer duidelijk te zijn, anders blijft het een oneerlijke vergelijking / positie.

Het leuk en aantrekkelijk maken

- Tuintje om de afvalcontainer
- Afvalfeestjes maken van wat het oplevert (compost, verbinding, bewustwording)
- Bakken waar licht en/of geluid, een reactie uitkomt als je er iets in gooit.

Als het puur gaat over 'goed omgaan met afval' wordt dit door mensen vaak als 'iets erbij', 'iets wat ook nog moet' ervaren. Het 'leuk maken' helpt.

Waarde toevoegen aan lokale leefomgeving

- Zero waste lab – beloningssysteem voor bewoners
- Wastedlab - beloningssysteem voor bewoners
- Lokaal mobiel recyclepunt
- Compost opnemen in buurteconomie/munt

Hierbij wordt aangegeven dat op vele manieren waarde kan creëren en dat het meer integraal gezien kan worden. We kunnen afval meer koppelen aan sociaal-economische uitdagingen zoals sociale cohesie, veiligheid, schoonheid, leefbaarheid, lokale economie, arbeidsparticipatie, educatie, armoede, eenzaamheidsbestrijding, zingeving etc. Op die manier kan het streven naar zero waste een middel zijn om de kwaliteit van leven / levensgeluk van mensen te vergroten. Zero waste blijft dan natuurlijk een doel, maar niet perse het (enige) doel waarmee je mensen aan boord krijgt om mee te doen. Juist door een integrale aanpak wordt het een succes, ontstaat betrokkenheid en leren mensen gaandeweg over zero waste.

Buurtactiviteiten

- Uitwisseling overbodige spullen (lokale groepen op het internet)
- Buurtbuik en met 'gered' eten koken
- Boen-de-buurt festival activiteit
- T-shirts per wijk / buurt

Ook dit type activiteiten heeft naast de ecologische kant, ook een sociale cohesiekant.

Het organiseren van slagkracht (wens)

- Vergroten en verduurzamen van bewustzijn
- Lobby / challenge / initiatief

- Slagkracht piramide: als de waarde in het kleine zit en tegelijkertijd het kleine juist de doorontwikkeling tot groot succes in de weg staat (omdat het te weinig slagkracht heeft) is opschalen de route. Met de slagkracht piramide wordt bedoeld: lokale initiatieven verbinden, de kopgroep daarvan verbinden aan andere kopgroepen op dit thema in de stad en die verbinden aan kopgroepen op andere thema's. Daarmee vergroot je je slagkracht, zichtbaarheid, lobbykracht en grotere doelen.

Hierbij werd de wens uitgesproken om een Amsterdams Afval Congres te organiseren, om hiermee het gesprek te faciliteren tussen initiatiefnemers, beleidsmakers en politici en samenwerking / synergie te stimuleren.

ANALYSE N.A.V. HET GESPREK – KNERSENDE KWESTIES EN VOORGESTELDE OPLOSSINGEN

Kernvragen

Als het gaat over afval en grondstoffen, staan we in Amsterdam voor een grote opgave. Denk aan o.a. zwerfvuil, ophoping van troep rondom containerlocaties en met name ook het scheidingspercentage, waardoor veel meer afval opnieuw waarde kan krijgen (op dit moment wordt in Amsterdam slechts 29% van het huishoudelijk afval geschieden aangeleverd; landelijk is dit gemiddeld 65%). Op stedelijk niveau is er een ambitie richting 'zero waste'.

M.b.t. de vraag wat we met ons afval kunnen en wie daar dan over gaat en kan gaan, is nog weinig kennis en ervaring in O2O: tot nu toe is de gemeente vooral eigenaar en staan oplossingen (met uitzonderingen, over het algemeen) ver van Amsterdammers af. Een verschuiving naar meer (gevoel van) eigenaarschap bij Amsterdammers is wel nodig om tot breder bewustzijn en actie te komen.

Er zijn veel kleinschalige initiatieven die hier een positief effect op hebben. Echter, er is een kloof tussen het succes van de kleine initiatieven en de grote opgave / hoofddoelstellingen waar we als stad voor staan. Zowel qua bewustwording als slagkracht is hier nog veel te winnen!

De kernvragen waar we op uit kwamen, zijn:

1. *Hoe zorgen we dat kleinere initiatieven versterken, verduurzamen en daarmee meer mensen bereiken?*
2. *Hoe zorg je dat grotere initiatieven kunnen opschalen en professionaliseren?*
3. *Hoe zorgen we dat het kennis- en bewustzijnsniveau van Amsterdammers rondom afval en grondstoffen verhoogt?*

Oplossingsrichtingen

Ad 1. Kleine initiatieven: indirecte waarde erkennen en sterker inzetten

Kleine initiatieven kunnen veel meer in beeld gebracht worden en sterker ingezet worden. Het wordt vooral als belangrijk gezien om de indirecte waarde van initiatieven te erkennen (zowel door gemeente als initiatiefnemers zelf): de positieve invloed van afval-gerelateerde initiatieven op bijvoorbeeld sociale cohesie en andere positieve bijeffecten, zoals bijvoorbeeld werk bieden aan mensen met afstand tot de arbeidsmarkt. Ook is het lokale karakter van kleine initiatieven belangrijk; hierdoor kunnen verbindingen worden gelegd met sociaal-economische uitdagingen en leefbaarheid in wijken en kunnen afval-gerelateerde initiatieven bijdragen aan de kwaliteit van leven van Amsterdammers. Als concrete afspraak is voorgesteld dat Amsterdam alle wijken een locatie en budget beschikbaar stelt en lokale ondernemers en bewoners uitdaagt een initiatief vorm te geven dat bijdraagt aan de gemeentelijke doelstellingen op dit vlak, met een faciliterende rol voor de gemeente. De gemeente geeft spelregels en focus mee, gebaseerd op een combinatie van lokale uitdagingen en stedelijke (zero waste) ambities in de periode 2020 – 2025.

Ad 2. Grotere initiatieven: helpen professionaliseren en opschalen; eventuele barrières z.s.m. oplossen.
Maatschappelijke (innovatieve) initiatieven hebben vaak een projectmatig karakter en overstijgen maar lastig de pilotfasen. Voor initiatieven die op willen professionaliseren en opschalen is een organisatiemodel nodig. Met een business case en een koppeling aan de lokale economie is de kans op duurzame groei groter. Grijs gebied rondom eigenaarschap en zeggenschap (bijvoorbeeld rondom eigenaarschap van de wormenhotels) dienen, als deze een belemmering vormen voor doorontwikkeling, zo snel mogelijk te worden opgelost. Voor de wormenhotels betekent dit concreet dat beheer, service en onderhoud en eigenaarschap voor de lange termijn geregeld dient te worden (subwaarden hierin meenemen).

Ad 3. Kennis- en bewustzijnsniveau: meer (betrouwbare) kennis en ervaring delen; liefst persoonlijk.
Er is een gebrek aan kennis over afval, de verwerking en de effecten ervan onder Amsterdammers. Vaak is er ook sprake van vooroordelen in de beeldvorming, rondom de verwerking van afval. Juist om de grote groep van welwillenden mee te krijgen, is het belangrijk om hen te raken met de juiste boodschap en met betrouwbare informatie. Door kennis en informatie te delen, liefst nog persoonlijk, kan de noodzaak voor goed omgaan met afval beter doordringen en kunnen vooroordelen zoals bijvoorbeeld 'alles komt toch op 1 hoop' weggenomen worden. Denk hierbij aan een kennis platform, een bureau afvalverwerking en events die hierover gaan. Een idee dat tegen het einde van de sessie ontstond, is het organiseren van een Amsterdams afval-congres. Een event waarin kleine initiatieven podium krijgen, waar door verbinding de slagkracht-piramide vorm kan krijgen, waarin beleidsmakers en politici een rol krijgen en waarin iedereen van en met elkaar kan leren. In zo'n event kunnen alle bovenstaande zaken en initiatieven een plek krijgen. Aandachtspunten daarbij:

- beter voor milieu
- nog veel te doen / verbeteren
- wat raakt jou en mij
- groeimodel voor blijvende gedragsverandering
- potentie in beeld brengen
- social return van maatschappelijk initiatief.

Voor vragen en opmerkingen:
neem contact op met Janneke Verwey: janneke@cocasa.com / 06-10902492